

ARHEOLOŠKI
MUZEJ OSIJEK

**SUSTAVNO ARHEOLOŠKO ISKOPAVANJE
LOKALITETA “STARI GRAD KAPROL”
U 2021. GODINI**
(skraćeno stručno izvješće)

Osijek, studeni 2021. godine

Lokalitet: Stari grad Kaptol

Naselje: Kaptol

Općina: Kaptol

Županija: Požeško - slavonska

Pravni status: Z - 395

Razdoblje: srednji vijek i rani novi vijek

Vrsta radova: sustavno arheološko iskopavanje

Arheološki muzej Osijek je u razdoblju od 16. kolovoza do 8. rujna 2021. godine, u trajanju od 17 radnih dana, proveo nastavak sustavnog arheološkog iskopavanja ostataka sakralnog kompleksa, smještenog u središnjem dijelu dvorišnog prostora kasnogotičko – renesansnog kaštela Stari grad Kaptol u Kaptolu.¹ Stručna voditeljica iskopavanja bila je dipl. arheologinja Danimirka Podunavac, kustosica Arheološkog muzeja Osijek, uz zamjenika dipl. arheologa Tomislava Hršaka iz Arheološkog muzeja Osijek, jednog člana stručne ekipe (dokumentarist) i pet fizičkih radnika. Valorizaciju građevne strukture zidova i materijala te nalaza arhitektonske plastike napravio je konzervator Ratko Ivanušec, dipl. povjesničar umjetnosti. Tehničko snimanje i izradu tehničke dokumentacije obavio je arh. tehničar Damir Zahirović. Zračno snimanje pojedinih faza iskopavanja i završne situacije odradio je Tihomir Šmitpeter. Strojni i ručni iskop istražne sonde obavila je građevinska tvrtka L Projekt d.o.o. iz Požege. Veliku susretljivost i pomoć u pripremi terena i ostalim popratnim radnjama tijekom istraživanja pružila je Općina Kaptol. Konzervatorski nadzor provela je Viktorija Ciganović, dipl. arheologinja iz nadležnog Konzervatorskog odjela u Požegi. Istraživanje je financirano sredstvima Ministarstva kulture i medija Republike Hrvatske.

¹ Istraživanje je odobreno Rješenjem Ministarstva kulture i medija, Uprave za zaštitu kulturne baštine, Konzervatorski odjel u Požegi (Klasa: UP/I-612-08/21-08/0312, Urbroj.: 532-05-02-07/4-21-04, od 04. lipnja 2021. godine), a provedeno je temeljem Ugovora o arheološkom istraživanju između Arheološkog muzeja Osijek i Stolnog kaptola sv. Petra, Požega, od 02. lipnja 2021. godine.

PROSTORNA DISPOZICIJA

Podno Papuka, na samom sjevernom rubu Požeške kotline, leži naselje Kaptol. Kako središtem tako i cjelokupnom vizurom Kaptola dominiraju ostaci kasnosrednjovjekovnog kaštela (u narodu zvanog Stari grad). Ovaj vrlo značajan obrambeni sklop strateški je podignut na izduženom platou nadmorske visine oko 255 m, s kojega se s jedne strane pruža kontrola nad prometnicom istok – zapad koja povezuje Kutjevo i Veliku, a s druge strane nadzire južni nizinski prostor i komunikacija koja u smjeru sjever – jug vodi prema nedalekoj Požegi. Kaptolački kaštel se ubraja među bolje očuvane primjerke fortifikacijske arhitekture iz predturskog razdoblja na širem prostoru današnje Slavonije. U izvornom je tlocrtu šesterokutnog oblika, s četiri ugaone kružne polukule, četvrtastom ulaznom kulom i pristupnim mostom na južnoj strani. Oko kaštela se naziru ostaci obrambenog jarka koji je svojedobno vjerojatno bio napunjen vodom iz obližnjeg potoka (Bistra). Njegov specifičan tlocrt jednim je dijelom nastao kao rezultat prilagodavanja korpusu nešto ranije izgrađene kasnogotičke crkve, dok je drugim dijelom bio uvjetovan pojavom novog načina ratovanja vatrenim oružjem. Unutar zidina kaptolačkog kaštela kriju se tragovi višestoljetne povijesne i graditeljske slojevitosti koja je svjetlo dana ponovno ugledala zahvaljujući provedbi nekoliko faza arheoloških iskopavanja unutrašnjeg prostora kaštela. Dosadašnje spoznaje svjedoče o kontinuitetu života na ovom mjestu preko osam stotina godina, od čega je nešto više od tristo godina upravo ovdje postojao i djelovao Požeški zborni kaptol sv. Petra (*Capitulum ecclesiae sancti Petri de Posega*), koji je kao jedno od crkvenih i svjetovnih središta Pečuške biskupije ostavio značajan trag u srednjovjekovnoj povijesti današnjeg slavonskog prostora.

POVIJEST ISTRAŽIVANJA

Ostaci kaštela Stari grad Kaptol su kao pojedinačno nepokretno kulturno dobro uvršteni u Registar kulturnih dobara Republike Hrvatske, na Listu zaštićenih kulturnih dobara, pod oznakom Z - 395. Na unutrašnjem prostoru kaštela dosada je provedeno nekoliko faza arheoloških istraživanja.

Tijekom 1999. i 2000. godine, pod vodstvom dipl. arheologinje Dubravke Sokač Štimac (Gradski muzej Požega) u tri istražne faze otvorene su prve arheološke sonde na središnjem dijelu dvorišnog prostora kaštela i djelomično na unutrašnjem prostoru barokne crkve sv. Jurja.²

² Sokač Štimac 2001.

Na prostoru dvorišta istočno od crkve sv. Jurja otkriven je dio korpusa kasnogotičke crkve s izduženim poligonalnim svetištem. Unutar broda i svetišta crkve sv. Jurja provedena su istraživanja manjeg obujma koja nisu polučila značajnije rezultate, što bi moglo biti odraz male istražne površine i relativno plitkog iskopa.³ Istočno od zvonika i sakristije crkve sv. Jurja te manjim dijelom ispod jugoistočnog dijela sakristije otkriveni su ostaci dvaju prostorija koje se vežu na sjeverni zid kasnogotičke crkve. Budući da ove prostorije nisu do kraja arheološki istražene, njihova točna funkcija zasada ostaje nepoznata. Možemo, međutim, pretpostaviti da se radi o ostacima kanoničkih kurija ili o ostacima prostorija koje su služile za obavljanje javne djelatnosti koju je Požeški zborni kaptol sv. Petra vršio u razdoblju srednjega vijeka kao tzv. vjerodostojno mjesto (*locus credibilis*).

Istraživanje kasnogotičke crkve nastavljeno je 2001. godine pod vodstvom dr. sc. Željka Tomičića (Institut za arheologiju u Zagrebu). Ovom četvrtom istražnom fazom obuhvaćeni su unutrašnji i vanjski prostor istočnog dijela kasnogotičkog poligonalnog svetišta.⁴ S vanjske strane istočnog zida svetišta otkriveno je osam dječjih ukopa različite dobi (novorođenčad i dojenčad), koji svojom orientacijom prate liniju istočnog zida svetišta. Unutrašnji prostor istočnog dijela svetišta istražen je do nivelete tvrde žbukane podnice koja se, pored ranije otkrivenih ostataka masivnog pravokutnog oltara, veže uz baroknu pregradnju poligonalnog svetišta kasnogotičke crkve. Osim srednjovjekovnih slojeva i struktura, tijekom istraživanja su evidentirani i brojni recentni i novovjekovni (u prvom redu barokni) slojevi i strukture.

Nakon dužeg razdoblja istraživačke stagnacije Požeška biskupija je, kao vlasnik zemljišta i nositelj projekta obnove, dala inicijativu za nastavak sustavnih arheoloških iskopavanja unutar Staroga grada u Kaptolu. Tijekom 2018. i 2019. godine, pod vodstvom prof. arheologije Zvonka Bojčića i dipl. arheologinje Danimirke Podunavac (Arheološki muzej Osijek)⁵, provedene su peta i šesta faza istraživanja, čiji je primarni cilj bilo utvrđivanje tlocrte dispozicije i stilsko – morfoloških karakteristika kasnogotičke crkve. Pored toga, nastojala se ispitati mogućnost prezentacije ostataka sakralne arhitekture u okviru projekta sveobuhvatne

³ Gj. Szabo, tadašnji tajnik *Zemaljskog povjerenstva za očuvanje umjetnih i historičkih spomenika u kraljevinama Hrvatskoj i Slavoniji*, u svome rukopisu nastalom tijekom obilaska Kaptola 1914. godine navodi da su u podrumu lađe crkve sv. Jurja vidljivi temelji starije i manje srednjovjekovne crkve (Horvat 1991, 97).

⁴ Tomičić 2001.

⁵ Rezultati ovih dvaju istražnih faza koje je tijekom 2018. i 2019. godine proveo Arheološki muzej Osijek su prezentirani dosada na tri Znanstvena skupa (*Arheologija Požeške kotline i Zapadne Slavonije* (Požega, 08. – 12.10.2018.), *Ranosrednjovjekovna središta moći* (Zagreb, 17.-18.06.2021.) i *800 godina Požeškog zbornog kaptola sv. Petra* (Požega – Kaptol, 28.06.2021.)), a u pripremi je i tisak triju stručnih publikacija za koje se navedeni voditelji istraživanja pripremili prigodne tekstove (Bojčić, Podunavac 2018; Bojčić, Podunavac 2021a i Bojčić, Podunavac 2021b).

obnove Staroga grada. Najnovija su istraživanja rezultirala nekim vrlo značajnim otkrićima i novim spoznajama o povijesti srednjovjekovnog Kaptola. U 2018. godini istraživanje je započeto na poziciji trijumfalnog luka poligonalnog svetišta kasnogotičke crkve. Istražna sonda je nakon toga proširena na unutrašnji zapadni dio svetišta i vanjske prostore bočno uz njega te prostor zapadno od spoja svetišta i broda crkve. Unutar novootvorene istražne površine otkriveni su ostaci zidova triju polukružnih apsida i stubova središnjeg broda koji pripadaju starijoj trobrodnoj romaničkoj crkvi. U 2019. godini pristupilo se istraživanju unutrašnjeg istočnog dijela poligonalnog svetišta i dalnjem definiranju zapadnog dijela trobrodnog prostora prema baroknoj crkvi sv. Jurja. Na prostoru središnjeg broda trobrodne romaničke crkve otkriveni su ostaci zidova još jedne manje i starije jednobrodne romaničke crkve. Nova otkrića svjedoče o postojanju sakralnog kompleksa unutar zidina kaptolačkog kaštela, čija se izrazita graditeljska slojevitost iščitava iz nekoliko dosada definiranih graditeljskih faza, preliminarno datiranih u široki vremenski raspon od kraja 11./početka 12. stoljeća do sredine 18. stoljeća. Najstariji sakralni objekt unutar ovoga kompleksa predstavljaju ostaci jednobrodne romaničke crkve, podignute krajem 11. ili početkom 12. stoljeća. Krajem 12. ili početkom 13. stoljeća nad ostacima jednobrodne romaničke crkve podignuta je monumentalna trobrodna romanička crkva. U razdoblju od posljednje četvrtine 15. do početka 16. stoljeća trobrodna romanička crkva pregrađena je u duhu kasne gotike. Na unutrašnjem prostoru kaštela Stari grad Kaptol u dosadašnjim arheološkim iskopavanjima nisu pronađeni nikakvi tragovi graditeljske djelatnosti koja bi mogla potjecati iz razdoblja turskog zaposjedanja Kaptola. Početkom 18. stoljeća, nakon protjerivanja Turaka sa slavonskog prostora, započinje graditeljska obnova kaštela i kasnogotičke crkve, u čijem su poligonalnom svetištu otkriveni tragovi barokne obnove kojom je ovaj dio korpusa crkve privremeno preinačen u manji sakralni objekt nalik na kapelu. Paralelno s ovom obnovom ili neposredno nakon nje započinje izgradnja kasnobarokne crkve sv. Jurja u zapadnom dijelu kaštela, prilikom čega je za gradnju njezinog istočnog zida iskorišten zapadni zid kasnogotičke crkve. Objasnjenje za ovakvu graditeljsku slojevitost leži s jedne strane u skučenosti prostora, a s druge strane u očitom pokušaju zadržavanja kontinuiteta svetoga mjesta.

REZULTATI SUSTAVNOG ARHEOLOŠKOG ISKOPAVANJA U 2021. GODINI

Zapadni završetak trobrodne romaničke / kasnogotičke crkve

Ovogodišnjim arheološkim iskopavanjem postojeća istražna sonda proširena je prema zapadu te su na prostoru uz istočni zid barokne crkve sv. Jurja otkriveni ostaci zidova zapadnog dijela trobrodne romaničke crkve. U jugozapadnom dijelu navedenog prostora otkriveni su ostaci zida južnog broda trobrodne romaničke crkve i ostaci zida kvadratičnog arhitektonskog sklopa romaničkog zvonika ili westwerka na kojega dijelom nasjeda istočni zid barokne crkve sv. Jurja. Za ovaj se zid u prošlim arheološkim iskopavanjima pretpostavljalo, a sada konačno i potvrđilo, da je riječ o većim dijelom pregrađenom srednjovjekovnom zidu trobrodne romaničke crkve. Analizom dimenzija opeka i načina zidanja utvrđeno je da je zapadni zid djelomično romanički samo u svom podnožju. Njegova pregradnja uslijedila je u razdoblju kasnogotičke obnove trobrodne romaničke crkve, vjerojatno zbog potrebe formiranja novih prozorskih otvora te ponovo kasnije, kada je zapadni zid starije srednjovjekovne crkve iskorišten u zidanju kao istočni zid broda nove barokne crkve sv. Jurja. Prilikom tog zahvata zazidani su stariji srednjovjekovni prozori i formirani su novi barokni prozori većih dimenzija. Na nekadašnje unutrašnje lice zapadnog zida trobrodne romaničke/kasnogotičke crkve, koje je u razdoblju romanike i kasnije gotičke obnove bilo oslikano freskama, nanesena je pročeljna žbuka i na njemu su izvedene vertikalne zidane lezene kao elementi vertikalne raščlambe pročelja barokne crkve sv. Jurja.

Od južnog zida trobrodne romaničke crkve prema sjeveru, odnosno prema unutrašnjem prostoru nekadašnje trobrodne romaničke crkve, otkriveni su ostaci zidova arhitektonskog sklopa koji po svom kvadratičnom tlocrtu ukazuju da se radi vjerojatno o južnom zvoniku trobrodne romaničke crkve ili o južnoj strani westwerka. U središnjem dijelu ovog kvadratičnog sklopa otkriveni su ostaci ležajeva stuba vjerojatno spiralnog stubišta. Zidovi jugozapadnog dijela zvonika ili westwerka, kao i južni zid crkve, bili su zidani rimskim cijelovitim i prelomljenim opekama, jednako kao i zid ranije otkrivenog troapsidalnog svetišta trobrodne romaničke crkve. Pročelje jugozapadnog ugla trobrodne romaničke crkve, odnosno kvadratični arhitektonski sklop južnog zvonika ili westwerka, bilo je artikulirano lezenama koje se često javljaju kao arhitektonski element vertikalnog raščlanjena kompozicije pročelja romaničkih crkava, poglavito na arhitektonskim korpusima romaničkih zvonika i na fasadnom platnu westwerka. S vanjske južne strane jugozapadnog dijela trobrodne romaničke crkve otkriven je masivni zid zidan kamenom lomljenjakom i oblutcima. Po načinu zidanja masivni zid izведен

je vjerojatno prilikom izgradnje kasnogotičko - renesansnog kaštela krajem 15. ili u prvoj četvrtini 16. stoljeća.

Na prostoru sjeverozapadnog ugla nekadašnje trobrodne romaničke crkve, na poziciji prema arhitektonskom korpusu zvonika, otkriveni su ostaci zidova koji su pripadali sjevernoj strani arhitektonskog sklopa westwerka. Južni zid westwerka položen je u smjeru istok - zapad i nalazi se u osi sa sjevernim nizom stubova središnjeg broda trobrodne romaničke crkve. Ono što je karakteristično za otkriveni zid jest to da je s čeone strane oblikovan u istoj formi kao i masivni stubovi središnjeg broda trobrodne romaničke crkve, što ukazuje na to da ovaj sklop pripada izvornom korpusu trobrodne romaničke crkve. Na zapadnoj strani južnog zida westwerka, u blizini zapadnog zida trobrodne romaničke crkve, nalazio se ulazni otvor koji je vodio u sjeverni prostor prema zvoniku. Na prostoru sjeverozapadnog ugla trobrodnog prostora crkve otkrivene su i istražene dvije zidane grobnice. Prva grobnica je pozicionirana južno uz istočni završetak južnog zida westwerka i dijelom je presvođena na istočnoj strani. Unutar ove grobnice pronađena su dva paralelno postavljena ukopa odraslih osoba u drvenom lijesu (orientacije zapad - istok), iznad i oko kojih su se nalazili ispremetani ostaci još barem triju osoba. Druga grobnica je otkrivena unutar prostora sa sjeverne strane južnog zida westwerka i u biti se radi o zidanoj kosturnici koja ima oblik pravokutne zidane grobnice, ali je izgrađena za potrebe odlaganja ljudskih ostataka koji su se ranije nalazili na nekoj drugoj poziciji. Unutar kosturnice su otkriveni ispremetani i isprepleteni ostaci desetak osoba (odrasle osobe, djeca).

Prilikom kasnogotičke obnove i pregradnje trobrodne romaničke crkve na južni zid westerka, u smjeru sjever – jug prema korpusu zvonika, dozidan je masivni zid od kamena lomljenjaka, a zid iste strukture i duljine prizidan je i uz južnu stranu korpusa zvonika. Dogradnjom navedenih dvaju gotičkih zidova na stariji romanički zid, na prostoru s južne strane arhitektonskog korpusa kasnogotičkog zvonika formirana je nova prostorija kvadratnog tlocrta koja je bila presvođena križnim gotičkim svodom, čiji su obrisi i danas vidljivi na fakturi zapadnog zida trobrodne romaničke/kasnogotičke crkve. Ovaj je zid, kao i većim dijelom arhitektonski korpus kasnogotičkog zvonika, nakon rušenja srednjovjekovne crkve uklopljen u arhitektonski korpus novosagrađene barokne crkve sv. Jurja.

Arheološka sonda uz sjeverni zid kasnogotičkog poligonalnog svetišta

U istočnom dijelu istražne sonde, s vanjske strane sjevernog zida kasnogotičkog poligonalnog svetišta, otvorena je manja probna sonda s ciljem utvrđivanja vremena izgradnje veće pravokutne prostorije koja je naknadno dograđena uz sjeverni zid poligonalnog svetišta.

Ovom istražnom sondom potvrđene su ranije prepostavke da se radi o baroknoj sakristiji. Sondiranjem zidane strukture sjevernog zida kasnogotičkog poligonalnog svetišta otkrivena je vratna niša ulaznog otvora s kojim se iz prostora svetišta pristupalo u baroknu sakristiju s njegove sjeverne strane. Unutar sakristije su otkriveni ostaci barokne podnice koja je bila formirana od pravokutnih opeka položenih u vapneni estrih u shemi slaganja na tvz. riblju kost. Na poziciji vratne niše, s unutrašnje strane sjevernog zida kasnogotičkog poligonalnog svetišta, tijekom ranijih faza arheoloških iskopavanja otkriveni su ostaci nekadašnjeg bočnog oltara koji je uklonjen prilikom izgradnje barokne sakristije, a njegov zidani postament je iskorišten za formiranje unutrašnjih stuba koje iz svetišta vode u prostor barokne sakristije.

Arheološka sonda na prostoru jugoistočno uz kasnogotičko poligonalno svetište

Tijekom prvih faza arheoloških iskopavanja, provedenih 2000. godine pod vodstvom dipl. arheologinje D. Sokač - Štimac iz Gradskog muzeja u Požegi, na prostoru jugoistočno uz kasnogotičko poligonalno svetište otkriveni su i dijelom istraženi ostaci još jedne bočne prostorije. Rezultati ovogodišnjeg revizijskog otvaranja i djelomičnog iskopavanja ove prostorije potvrdili su ranije prepostavke da se radi o ostacima kasnogotičko - renesansne kapele koja je s južne strane poligonalnog svetišta dograđena u vremenu neposredno nakon njegove ranijih istražnih radova iz 2000. godine, na vanjskoj strani južnog zida poligonalnog svetišta, iznad gotičkog sokla, otkrivena je tordirana baza, a istočno i južno nasuprot nje tada su otkrivene još dvije necjelovite baze. Tijekom najnovijih faza arheoloških iskopavanja (2018. - 2021. godine) potvrdilo se da su te baze pripadale uglavnim polustupovima zvjezdasto - mrežastog svoda kasnogotičko - renesansne kapele. Kapela je, kako je spomenuto, dograđena na južnoj strani kasnogotičkog poligonalnog svetišta na način da su njezini bočni zidovi prizidani na bočne kontrafore poligonalnog svetišta. Kapela je imala dva ulaza, jedan prema svetištu i drugi prema zapadu. Na istočnoj strani kapele nalazio se oltar, čiji je postament otkriven u ranijim arheološkim iskopavanjima tijekom 2000. godine. Sa sjeverne strane oltara tada su otkriveni i ostaci podnice načinjene od prelomljenih rimskih opeka. Kasnogotičko - renesansna kapela imala je podzemnu kriptu, čiji je svod bio načinjen od klesanaca sedre. Ovogodišnjim arheološkim iskopavanjima u podnožju južnog zida kapele pronađen je uski prozorski otvor što, s obzirom na postojanje podzemne kripte, ukazuje da je kripta imala tvz. odzračnike.

Arheološka sonda na poziciji svetišta jednobrodne romaničke crkve

Pri samom kraju arheološkog iskopavanja u 2021. godini, u središnjem dijelu istražne sonde uklonjeni su ostaci ranijeg središnjeg kontrolnog profila, kako bi se otvorio unutrašnji prostor svetišta jednobrodne romaničke crkve. Zid njezine apside očuvan je samo u tragovima, u vidu dva uža isječka na sjevernoj strani i jednog šireg isječka na južnoj strani. Dosadašnjim arheološkim iskopavanjima je utvrđeno da je ovaj zid na poziciji tjemena presječen prilikom izgradnje veće zidane grobnice. Tijekom ovogodišnjih arheoloških iskopavanja ustanovljeno je da je završetak južnog dijela zida apside jednobrodne romaničke crkve, kao i dio južnog ramena crkve, također presječen jednim kasnijim ukopom odrasle osobe (orientacija zapad - istok), bez očuvanih tragova drvenog ljesa ili kakve grobne konstrukcije. Na unutrašnjem prostoru svetišta jednobrodne romaničke crkve otkriveno je nekoliko horizonata ukopavanja u drvenom ljesu. Ukupno je istraženo osam ukopa u drvenom ljesu, od čega sedam pojedinačnih i jedan dvojni ukop odraslih osoba (svi orientacije zapad - istok). Kako su unutar ukopa pronađeni dijelovi nošnje koji su karakteristični za duži vremenski period, njihova točna datacija će biti poznata nakon provedbe radiokarbonskih analiza izdvojenih antropoloških uzoraka.

Pokretni nalazi

Tijekom arheološkog iskopavanja u 2021. godini, na zapadnom prostoru trobrodne romaničke / kasnogotičke crkve otkriveni su vrlo značajni primjeri arhitektonske plastike, među kojima se izdvajaju dva ulomka sučelja svodnih rebara profiliranih kruškolikom profilacijom. Pored ovih komada, pronađena su i polurebra profilirana s kruškolikom profilacijom i s profilacijom s dvije konkave i polutorusom. Od ostalih primjeraka arhitektonske plastike, pronađen je i jedan ulomak vertikalnog šprljka prozora te tri komada profiliranih opeka, od kojih je jedna pripadala profilaciji špalete prozora, za drugu profiliranu opeku se pretpostavlja da pripada nekoj složenoj profilaciji (vjerojatno polustupa ili dovratnika), dok je treća profilirana opeka necjelovito očuvana osmerokutna podna tavela. Iz ranije spomenute podnice unutar barokne sakristije izdvojena je jedna cijelovita pravokutna barokna opeka.

Među ostalim pokretnim nalazima brojčano prevladava keramika, u prvom redu grubo kuhinjsko posuđe, a potom i ulomci stolne keramike (sa ili bez cakline). Pronađeno je i nekoliko cijelovitih keramičkih pećnjaka u obliku čaše. Drugu po brojnosti skupinu predmeta čine raznovrsni metalni predmeti, prvenstveno oni uporabni, kao što su kovani željezni čavli i oplate te cijelovitije ili fragmentarno očuvani ulomci željeznih noževa s oplatama dršaka izvedenih od različitih materijala (drvo, kost, metal). Prikupljeno je i nekoliko željeznih konjskih potkova i

željeznih potkova za obuću (ovalnog i poluovalnog oblika). Među metalnim dijelovima nošnje izdvajaju se: jedan par i jedna samostalna dvopetljasta kopčica, jedan privjesak s dvodijelnim lučnim završetkom i jedna reljefno ukrašena aplika u obliku višelatične rozete. Među nakitom izrađenim od metala ističu se četiri trakasta prstena jednostavne izrade. Unutar zidane kosturnice u sjevernom prostoru s južne strane zvonika crkve prikupljena su i dva manja uzorka tekstila. Svi nalazi nakita i nošnje potječu iz grobnih cjelina, kao i dva vrlo vrijedna primjerka srednjovjekovnog novca. Od ostalih nalaza, prikupljeni su malobrojni ulomci kružnog prozorskog stakla i jedan kameni brus. Ovogodišnji pokretni arheološki materijal uklapa se u stratigrafsku sliku koju su pružila sva dosadašnja arheološka iskopavanja sakralnog kompleksa smještenog unutar zidina kasnogotičko – renesansnog kaštela Stari grad Kaptol. Pronađeni nalazi svojom raznovrsnošću i tipološkim karakteristikama svjedoče o kontinuitetu života na ovom prostoru kroz više od osam stoljeća.

U Osijeku, 05. studenoga 2021. godine.

Voditeljica istraživanja:

dipl. arheologinja Danimirka Podunavac

D. Podunavac

SLIKOVNI PRILOZI

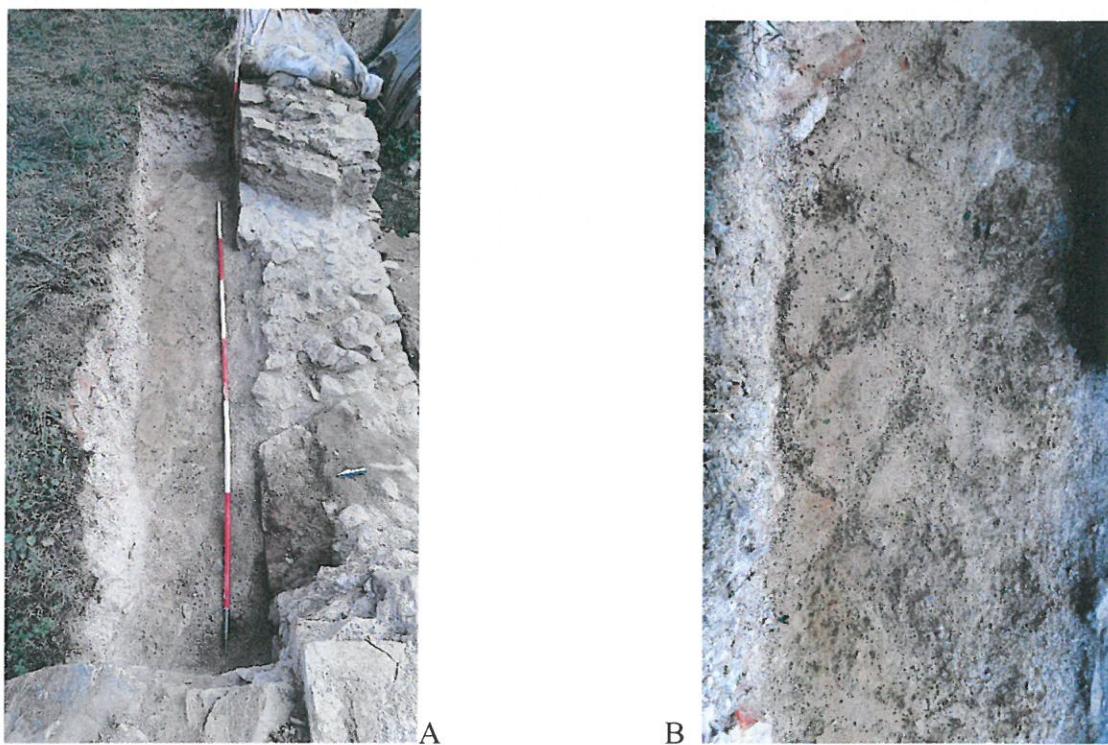
Slika 1. Zračni snimak - ostaci sakralnog kompleksa kasnogotičko - renesansnog kaštela Stari grad Kaptol, foto: Tihomir Šmitpeter 2021.

Slika 2. Zračni snimak – crvena oznaka: jugozapadni ugao trobrodne romaničke crkve (ostaci zidova zvonika ili westwerka); plava oznaka: sjeverozapadni ugao trobrodne romaničke crkve (ostaci zidova sjeverne strane westwerka s pozicijama zidane grobnice i kosturnice), foto: Tihomir Šmitpeter 2021.

Slika 3. Zračni snimak - ostaci zidova i unutrašnjeg prostora barokne sakristije sa sjeverne strane kasnogotičkog poligonalnog svetišta, crvena oznaka: ostaci vratne niše ulaznog otvora; plava oznaka: ostaci unutrašnjih stuba uz sjeverni zid svetišta, foto: Tihomir Šmitpeter 2021.

Slika 4. A) sjeverni zid kasnogotičkog poligonalnog svetišta - vratna niša ulaznog otvora barokne sakristije i B) podnica barokne sakristije načinjena od opeka slaganih u shemu polaganja na tvz. riblju kost, foto: Danimirka Podunavac 2021.

Slika 5. Zračni snimak - ostaci zidova i unutrašnjeg prostora kasnogotičko - renesansne kapele s južne strane kasnogotičkog poligonalnog svetišta – crvena oznaka: ostaci postamenta oltara u istočnom dijelu kapele; plava oznaka: pozicija odzračnika podzemne kripte unutar južnog zida kapele, foto: Tihomir Šmitpeter 2021.

Slika 6. Zračni snimak – detalj zida i unutrašnjeg prostora svetišta jednobrodne romaničke crkve s više horizontata ukopavanja u drvenom lijesu, foto: Tihomir Šmitpeter 2021.

LITERATURA

Bojčić i Podunavac 2018, *Izdanja HAD – a*, vol. 34 (u tisku).

Bojčić i Podunavac 2021a, *Monografija Kaptola* (u tisku).

Bojčić i Podunavac 2021b, Zbornik radova znanstveno – stručnog simpozija „*800 godina Požeškog zbornog kaptola sv. Petra*“ (Požega – Kaptol, 28. lipnja 2021. godine) (u tisku).

Horvat 1991

Z. Horvat, O nekim starim građevinama Kaptola. U: *Kaptol 1221 - 1991*, Kaptol 1991, 95 - 108.

Sokač Štimac 2001

D. Sokač Štimac, *Izvješće o arheološkim istraživanjima u srednjovjekovnom nalazištu Kaptol (kod Požege)*, Požega 2001.

Tomičić 2001

Ž. Tomičić, *Izvješće o arheološkom istraživanju nalazišta Stari grad Kaptol u Kaptolu kraj Požege - u razdoblju od 17. do 29. rujna 2001. godine*, Zagreb 2001.